VILNIUS Ketvirtadienis, 1930 m. Gegužės mėn. 1 d. IV metai

VISŲ ŠALIŲ PROLETARAI, VIENYKITĖS.

Pirmyn!

№ 9 (65)

*Kas vergo retežių nedrįsta numest—
Tas laisvas niekuomet nebus! J. Janonis.*

SOCIALDEMOKRATŲ ORGANAS.

KORESPONDENCIJOS Adr.: Wilno, Urząd Pocztowy 1. Skrytka Nr. 115. Red. adr. ul. Bonifraterska 6—2.	EINA DU KARTU PER MĖNESĮ	Prenumerata: Lenkijoj metams 4 auks., pusei metų 2 auks. Lietuvoj metams 4 litai, pusei metų 2 lit. Užsieniuose dvigubai. Atskiras numeris 20 sk.

INTERNACIONALO ATSIŠAUKIMAS GEGUŽĖS PIRMAJAI

VISŲ ŠALIŲ DARBININKAMS!

Keturios dešimtys metų prabėgo nuo to laiko, kaip darbininkų klasė pirmą kartą šventė savąją šventę. Milžiniškų laimėjimų pasiekė socializmas per tas keturias dešimtis metų, iš pagrindų liko pakeista darbininkų būklė ir vieta visuomenėj, kas karts arčiau prieiname laiką, kada socializmas patrauks į save liaudies daugumą ir visų darbo žmonių gyvenimą pertvarkys savo principų dvasioje.

Akyvaizdoje didžiulės pažangos, kurią matome stebėdami istorijos procesą, mes nieku būdu neužmerkiame akių prieš tai, kad **tarptautinė reakcija,** atsipeikėjusi nuo savo pralaimėjimų po pasaulinio karo, rengiasi panaikinti dalį darbininkų klasės laimėjimų. **Trejopoj** formoj puola priešas darbininkų klasę —kaipo **fašizmas, karo kurstymas** ir **socialinė reakcija**. Vienaip vien pasikartoja reakcijos bandymai įsiviešpatauti ir nustumti užpakalin darbininkų klasę.

Diktatūros ir baltojo teroro viešpatavimas susilaukė dviejų sunkių smūgių — Ispanijos diktatorius Primo de Rivera ir kruvinasis Lietuvos viešpats Voldemaras nuvirto. Bet nei Ispanijoj nei Lietuvoje kova dar nebaigta, senosios oligarchinės galybės dar tebekovoja prieš jauną, kylančią demokratiją. Darbininkų klasė abejose šalyse turi dar kovoti sunkią kovą prieš valdančiųjų norą diktatūros sistemą tęsti toliau, turi kovoti už demokratijos pajėgų laimėjimą ir įstiprinimą.

Kai Ispanijoj ir **Lietuvoje** kova eina **del demokratijos įgyvendinimo** ir del **fašizmo gynimosi sutriuškinimo,** tai kitose šalyse kovos tikslas yra išlaikyti demokratiją ir **fašizmo puolimą atremti.** Visų šalių darbininkai, su karštu susidomėjimu ir brolišku solidarumu, sekė karžygiškas apsigynimo kovas, kurias Austrijos ir Lenkijos proletariatas kovojo prieš fašizmo puolimą.

Austrijos vyriausias fašistinių „Heimwehrų" puolimas prieš demokratinę konstituciją susmuko, bet iki šiol dar nepasisekė pravesti vidujinio nusiginklavimo, kruvinų susirėmimų pavojus dar nepašalintas, reikalas kovoti už socialinių laimėjimų išlaikymą tebėra ir toliau. Lenkijoj pirmoji Pilsudskio ataka nuėjo niekais, bet galutino sprendimo dar nėra, prie vairo tebėra dar pulkininkų klika, kuri veda kovą prieš demokratiją. Dar reikia aktingo solidarumo visų šalių darbininkų su tais savo klasės draugais, kurie stovi betarpėje kovoje su fašistinėmis pajėgomis.

Su dideliu džiaugsmu tarptautinis socialistinis proletariatas patyrė, kad didelis žingsnis yra padarytas prie **Italijos socialistinių pajėgų susivienijimo.** Susivienijimas dviejų, taip ilgą laiką brolžudiškos kovos išskirtų, Italijos socialistinių partijų, reiškia daug žadantį padidėjimą kovos pajėgų prieš pavojingiausią visų šalių darbininkų priešą, prieš centrą, iš kurio puolama demokratija, prieš krauju susitepusį Italijos fašizmą.

Del to mes, Gegužės Pirmąją dieną siunčiame visų diktatūros šalių darbininkams mūsų sveikininimus ir prisižadame mūsų aktingą solidarumą visiems kenčiantiems del savo įstikinimų, vis viena ar jie vargsta Lietuvos kalėjimuose, ar Musolini salose, ar kitokiuose urvuose į kuriuos diktatoriai savo aukas pasmerkia!

Del to Gegužės Pirmąją dieną dėkojame fašizmo puolamų šalių socialistams už jų pasiryžimą ir drąsą, su kuria jie kovojo prieš demokratijos ir socializmo priešus!

Todel demonstruojame Gegužės Pirmąją dieną:

Prieš fašizmą ir diktatūrą!

Už paliuosavimą visų politinių kalinių!

Už Laisvę ir Demokratiją!

VISŲ ŠALIŲ DARBININKAI!

Jūrų nusiginklavimo derybų eiga Londone dar kartą parodė, kad fašizmas yra ne tik darbininkų klasės mirtinas priešas, bet kartu yra **priešas taikos ir nusiginklavimo siekimų.** Ne tik fašistinė **Italijos** valdžia, bet ir reakcinė **Prancūzijos** valdžia priešinasi Anglijos darbininkų valdžios pastangoms sumažinti valstybių apsiginklavimą jūrose ir tuo pačiu atidaryti kelią visuotinam visų kraštų nusiginklavimui. Savo ruožtu **Japonija** ir **Suvienytos Š. Amerikos Valstybės** yra linkę aprėžti savo tolimesnį ginklavimąsi, bet priešinasi sumažinti jau esamą apsiginklavimą. **Danijos** darbininkų klasė kovodama del savo krašto nusiginklavimo, sutinka su pasipriešinimu iš Danijos reakcininkų pusės. Tas viskas kuo aiškiausiai rodo, kad reakcija neturi jokio noro tesėti savo, akyvaizdoje pasaulinio karo pasėkų ir iš baimės prieš proletariatą, pokariniais metais duotą iškilmingą pasižadėjimą nusiginkluoti. Tiktai darbininkiškos valdžios be paliovos kovoja už tikrą visų valstybių nusiginklavimą, tiktai tarptautinis proletariatas yra pajėga, kuri pasauliui gali duoti taiką ir nusiginklavimą.

Todel sveikiname Gegužės Pirmąją dieną **Anglijos** proletariato atstovus, stovinčius priešaky kovos del taikos ir nusiginklavimo!

Todel sveikiname Gegužes Pirmąją dieną **Danijos** socialistus, besirengiančius savo krašte įgyvendinti nusiginklavimą!

Todel demonstruojame Gegužės Pirmąją dieną:

Prieš ginklavimosi lenktynes ir prieš militarizmą!

Už nusiginklavimą ir už taiką!

VISŲ ŠALIŲ DARBININKAI!

Sunkus tarptautinis ūkio krizis išmetė milijonus darbininkų į gatvę, įstūmė juos į didžiausią skurdą. Tuo keliu kapitalistinė visuomenė suverčia ant visų šalių darbininkų pramonės racionalizacijos iškaščius ir nežabotų biržų spekuliacijų pasėkas. Kartu socialinė reakcija priešinasi ratifikavimui **Vašingtono aštuonių valandų darbo dienos konvencijos**, stengiasi atimti bedarbiams jų menką pragyvenimo šaltinį—bedarbių pašalpą, nori, siaurindama **koalicijų laisvę,** susilpninti organizuotą darbininkų atsparumą.

Todel prisimename Gegužės Pirmą dieną milijonus bedarbių, besigrūmiančių su bado šmėkla, ir pasižadame kovoj del šitų kapitalistinės visuomenės aukų niekada nenuilsti!

Todel siunčiame Vokietijos darbininkams, kurie šiuo metu stovi priešaky kovos del bedarbių teisių gynimo, mūsų linkėjimus!

Todel demonstruojame Gegužės Pirmą dieną:

Prieš socialinę reakciją!

Už ratifikavimą Vašingtono konvencijos!

Už darbą ir duoną bedarbiams!

Už visišką darbininkų koalicijų laisvę!

VISŲ ŠALIŲ DARBININKAI!

Didžiausio rūpesnio sukelia visuose socialistiškai jaučiančiuose **Rusų Revoliucijos likimas.** Bolševikų diktatūra pateko į vis aštrėjantį priešingumą prieš valstiečius. Ant darbininkų klasės, kurios vardu diktatūra Rusijoj viešpatauja, ji krauna vis sunkesnes naštas, siaurina darbininkų teises, blogina jų gyvenimo sąlygas. Rusijos bolševikų diktatūra, nusitolindama nuo abiejų pagrindinių Rusijos Revoliucijos klasių, ir, savo vienašališka skaldymo politika, silpnindama tarptautinį darbininkų judėjimą, didina tarptautinės imperialistinės reakcijos grobuonišką apetitą ir **iššaukia kontrrevoliucijos pavojų Rusijoje,** kas, jei įvyktų, reikštų katastrofą visai tarptautinei ir proletarinei išsivadavimo kovai, reikštų katastrofą taikai ir demokratijai visame pasauly.

Todel mes sveikiname socialistinius darbininkus Rusijoje jų pastangose, per sudemokratinimą Sovietų valstybės, didžiąją Rusijos revoliuciją apsaugoti nuo jai gresiančio kontrrevoliucijos pavojaus ir kartu su tuo sukurti pagrindą atstatymui vienybės tarptautiniame proletarų klasės judėjime.

Todel demonstruojame Gegužės Pirmą dieną:

Už Rusijos revoliucijos gelbėjimą nuo jai gresiančio kontrrevoliucijos pavojaus!

Pasaulinės reikšmės įvykiai **Azijoj ir Afrikoj, kur pavergtos tautos kovoja už lygias teises**, šiuo metu kaip tik pasireiškia milžiniškose demonstracijose. Išeidami iš Gegužės Pirmosios garbingos idėjos, mes kviečiame darbininkų mases kraštuose naujai besiplėtojančios industrijos susijungti tarptautiniais ryšiais su darbininkais, kurie jau keturiasdešimtis metų organizuotai kovoja.

Todel sveikiname Gegužės Pirmą dieną visų tų šalių darbininkus, kurie su mumis dar nėra organizaciniai susijungę!

Todel demonstruojame Gegužės Pirmą dieną, kad po socialistinio Darbininkų Internacionalo vėlava susirinktų visi, kurie nori kovoti:

Prieš brolžudišką kovą darbininkų tarpe! Už socialistinę vienybę proletarų klasinio judėjimo!

Prieš fašizmą! Už demokratiją!

Prieš ginklavimąsi! Už taiką ir nusiginklavimą!

Prieš socialinę reakciją! Už Socializmą!

Ciurich 1930 m. balandžio mėn.

Socialistinio Darbininkų Internacionalo biuras.

Mūsų Gegužės Pirmoji.

Sunkiose sąlygose Lietuvos darbo liaudis švenčia šįmet savąją šventę — Gegužės Pirmąją. Jau ketvirtą kartą tenka švęsti Darbo Šventę po žiauria fašistinės diktarūros letena Jaunas darbininkų judėjimas, diktatūros sąlygose, susilpnėjo, aktingieji, sąmoningieji draugai išgalnioti, kalėjimuosna sugrūsti, šnipų ir policijos sekami. Darbo masių gyvenimas, per trejus su puse metus diktatūros viešpatavimo, žymiai **pablogėjo.** Diktatūra, atsirėmusi turtingaisiais sluoksniais, turtingiesiems sluoksniams ir tarnauja. Darbininkas po diktatūra yra vergas be teisės organizuotu keliu gerinti savo gyvenimą. Stambieji ūkininkai, dvarininkai, pirkliai ir pramoninkai, susibūrę į savo profesines organizacijas, naudojasi „tautiškos" valdžios globa ir parama, o skaitlingiausias Lietuvos luomas — darbininkai ir biednieji valstiečiai—neturi teisės organizuotis, neturi teisės jungtis į savo profesines sąjungas ir bendromis pajėgomis kovoti su slėgiančiu skurdu. Darbininkų uždarbiai per paskutinius 3 su puse metų **sumažėjo.** Statistikos daviniais virš 60% Lietuvos darbininkų uždirba per dieną mažiau kaip 4 litus, o daugely vietų uždarbis neperviršija 2 — 3 litų per dieną. Darbo apsauga panaikinta, kolektyvės sutartis išnyko, darbdavių sauvalei valstybė nenori, o darbininkai negali pasipriešinti. Lietuvos darbininkas ir biednas valstietis diktatūrai viešpataujant yra pasmerktas amžinam skurdui.

Šiomis dienomis Smetonos šaika „galutinai" pakeitė žemės roformos įstatymą. Virš 150.000 ha žemės ir miško grąžinama „tautiškiems" lenkų dvarininkams, o 15.000 „netautiškų" lietuvių bežemių ir mažažemių valstiečių liko pasmerkti visą savo amžių vilkti po dvarus ponų jungą, arba bėgti į užjūrius duonos ieškoti. Smulkus valstietis diktatūros režime neturi jokios paramos savo ūkiui kelti, neturi galimybės išbristi iš vargo ir tamsumo. Tiek darbininkus, tiek valstiečius diktatūra lygiai pavergė, atėmė jiems piliečių teises, padarė juos beteisiais ponų ir pramoninkų vergais. Sąryšy su didėjančiu skurdu didėja ir nekultūringumas plačiuose gyventojų sluoksniuose — kultūringas pramogas pakeitė karčiama, suaugusiųjų švietimasis nupuolė, mokslas, pakėlus fašistams mokesnį, biedniesiems liko neprieinamas. Biednas, diktatūros tvarkoje, yra pasmerktas skursti, likti tamsiu, nekultūringu. Tik degtinės „tautos vadai" jam nesigaili...

Todel liūdna Lietuvos darbininkams ir valstiečiams šių metų jų šventė — Gegužės Pirmoji, Liūdna, bet ne beviltė. Gegužės Pirmoji skelbia mums, kad per kovą laimėsime. Juo tamsesnė reakcijos naktis, juo skaistesnės vilties žvaigždės, juo šviesenis išauš išsivadavimo rytas. Tegu esame pavergti ir ponų jodomi, bet esame pajėga. Užtenka mums susiburti, grius ponų „tautiškas" balaganas, išnyks neprašytų „tautos vadų" didybė, išlakstys diktatūros juodvarniai. Lietuva yra darbininkų ir valstiečių šalis, prieš jų organizuotą ir sąmoningą valią Lietuvoje niekas negali valdyti! Tik sukurkime organizuotą pajėgą!

Esamose sąlygose Lietuvoje joks legalus darbininkiškas veikimas yra negalimas. Darbininkams nevalia kurti ir atnaujinti savo organizacijų, esamos organizacijos nieko negali veikti. Nevalia rinktis ir tartis, nevalia net darbininkiškų vakarėlių rengti. Lietuvos Socialdemokratų Partija, nors ir skaitoma legale organizacija, bet legaliai nič nieko negali veikti. Per 3½ diktatūros metus partijai buvo leista padaryti vienas nepaprastas suvažiavimas ir keli kuopų susirinkimai. Šiaip jau partijos legalus veikimas yra visai paraližuotas. Todel, gyvenimo verčiami, **turime organizuotis nelegaliai, turime leisti nelegalę spaudą, turime nelegaliai agituoti. Nelegaliai turime sudaryti stiprią kovos organizaciją, kuri ginklo pagelba galėtų išstoti prieš fašistų smurto viešpatavimą. Kiekviename kaime, miestelyje, kiekvienoj dirbtuvėj ir kariuomenės kuopoje, tarp darbininkų, valstiečių, moksleivių, tarnautojų, visur turime turėti savo slaptas kovos organizacijas.** Tik taip susibūrę sudarysime pajėgą ir galėsime nusikratyti ponų viešpatavimo.

Po Voldemaro nuvertimo Lietuvoj, kaip ir užsieny, buvo bėjsivyraujanti nuomonė, kad esą Lietuvos

gyvenimas be didesnių sukrėtimų įeisiąs į šiokias tokias normales vėžės. Be abejonės, Voldemaro pavarymas mūsų krašto vidaus gyvenime yra reikšmingas įvykis. Fašizmas Lietuvoje, su Voldemaro pavarymu, gavo didelį smūgį, bet ir be Voldemaro fašistai tęsia šlykščią Voldemaro politiką. Būkime tikri, kad nei dvarininkai, nei tautiški šimtamargiai, ir „vadai" gerumu valdžios neišsižadės. Daugiausia jie gali pasistengti „legalizuotis" per falsifikuotus prezidento ir seimo rinkimus. Bet tas jėgų santykio nepakeis, ponai ir toliau sėdės mums ant sprando. Prieš viešpataujančių klasių smurtą, galima atsakyti tiktai smurtu; prieš ginklą, galima kovoti tik ginklu; prieš žiaurią jėgą, tik jėga galime atsispirti. Rengdami organizuotą pėjėgą, mes neturime užleisti ir legalaus darbo, kur toks yra galimas. Bet esamose sąlygose joks legalus darbas yra negalimas. Smetoninė žmogžudžių valdžia yra pasiryžusi darbo masių judėjimą visai nuslopinti, visas darbininkų organizacijas iš šaknų išnaikinti. Prieš tą galime kovoti tik kurdami slaptas organizacijas. Todel turime atidėti į šalį visas viltis į fašizmo taikų sudemokratėjimą ir visu uolumu tęsti toliau nelegalų organizavimąsi. Senosios organizacijos turi subrusti, paskiri draugai turi įsilieti į trejukes, traukime naujus narius, gaminkime ir platinkime nelegalę literatūrą! Jei turime reikalą su priešu, kurs jokiais įstatymais, net savo išleistais, nesivaržo, turime jį jėgos pagelba nukariauti. Ten, kur nėra pilietinių laisvių, darbo masės tik revoliucinėmis priemonėmis gali ginti savo teises.

Vienas kitas mūsų draugų, gal del stokos pasitikėjimo savimi, deda per daug vilčių į tarptautinį darbininkų judėjimą, į socialistų laimėjimus V. Europoj ir t. p. Negalima ginčyti, kad tarptautinė situacija mūsų išsivadavimo kovai turi labai didelės reikšmės. Makdonaldo valdžios spaudimas iš dalies buvo Voldemaro nuvertimo priežastis. Bet negalima ir perdėti. Joki tarptautinė konjunktūra, nors ji demokratiškam darbininkų judėjimui būtų ir palankiausia, nepajėgs už mus nuversti fašistų jungo. Savo kovos barą turime patys atlaikyti, patys turime iškovoti mūsų krašte demokratišką santvarką. Socialistų sustiprėjimas kaimyninėse valstybėse gali sudaryti mūsų kovai palankias tarptautines sąlygas, bet nieku būdu mūsų nepavaduos. Tiktai savo pajėgomis galime ir turime pasitikėti.

Lietuva maža šalis, mūsų kovos baras, tarptautiniu mastu matuojant, yra siauras, nesudarome didesnio svorio tarptautiniame darbininkų judėjime. Bet mums, gyvenantiems Lietuvoje, mūsų judėjimas yra gyvybės klausimas. Smurto diktatūra mus verčia pasirinkti—**ar skursti vergo retežiais apkaustytiems, ar ginklo pagelba numesti parazitų ir nenaudėlių jungą.** Su diktatūra į Lietuvą grįžo caro laikų juodžiausioji reakcija, tik daug žiauresnė ir begėdiškesnė. „Savi", „tautiški" budeliai, savo niekšiškumu, toli pralenkė pragarsėjusius caro agentus. Jei norime gyventi, kaip žmonės, laisvi, kultūringi, turime iškovoti savo krašte žmoniškas gyvenimo sąlygas. Gegužės Pirmąją dieną viso pasaulio darbininkai demonstruoja už 8-ių valandų darbo dieną, už socialinį draudimą, už darbininkų sąjungų stiprinimą, mums gi tie visi klausimai neatskiriamai rišasi su iškovojimu demokratijos mūsų krašte. Bet koks darbininkų kilimas ir kultūrėjimas pas mus atsiremia į fašistinę vergiją ir kol jos nesugriausime, tol būsime beteisiai, ponų naudojami vergai.

Gegužės Pirmąją dieną visose šalyse darbininkai demonstruoja už taikos išlaikymą, o Lietuvos darbininkams burnos užčiauptos. Neatsakomingų „tautos vadų" klika, jei tai Europos imperialistams bus reikalinga, gali mus kiekvienu momentu įvelti į kruviną karą su kaimynais. Krašto nesiklausę smurtininkai gali prekiauti Lietuvos darbininkų ir valstiečių krauju. Tai yra diktatūra. Jei norime pašalinti galimą karo pavojų, turime nuvyti nuo valdžios vairo neatsakomingus okupantus, turime iškovoti sau pilietines teises, nes tik liaudžiai pačiai sprendžiant krašto reikalus, galime turėti garantiją, kad nebūsime siunčiami į karo lauką žūti ne už savo reikalus.

Sunki ir varginga kova mus dar laukia, bet stojame ginti savo gyviausių reikalų nuo niekšiškų užgrobikų pasikėsinimų ir kovą laimėsime. Gegužės Pirmoji, mūsų kovos del išsivadavimo šventė, tebūnie visiems Lietuvos pavergtiems darbo žmonėms paraginimas kuo greičiausiai išvyti iš Lietuvos fašistiškų budelių gaują. Vienas tikslas tejungia visus Lietuvos darbo žmones—nuversti kruvinų ponų viešpatavimą!

Darbininkai tik savo jėgomis pasitikėdami gali pasiliuosuoti iš fašistinės vergijos!

Gegužės Pirmoji ir Internacionalas.

Gegužės Pirmoji yra tarptautinė, darbininkų klasės kovos ir išsivadavimo šventė. Tą dieną visame pasauly darbo masės demonstruoja ne tik už savo kasdienius reikalavimus, už 8 valandų darbo dieną, už socialinę įstatimdavystę ir p., bet ir už savo galutiną kovos tikslą—socialistinę visuomenės surėdymą. Jau keturiasdešimtys metų švenčiama Gegužės Pirmoji. Nuo 1889 m., kada Socialistinis Internacionalas nutarė kasmet Gegužės Pirmą dieną demonstruoti kapitalistiniam pasauliui darbininkų klasės reikalavimus, iki mūsų dienų, tą dieną darbininkų klasė daro savo eilių apžvalgą, nustato gaires artimiausiai ateičiai.

Nėra ryškesnės išraiškos tarptautiniam darbo masių solidarumui, kaip šitoji pasaulinė šventė, kurioje milijonai, susirinkę po raudonom vėliavom, skelbia ateisiant naują, skaistesnį Darbo Pasaulį, kur nebus naudojamų ir naudotojų, nebus vergų ir pavergėjų.

Gegužės Pirmosios šventės viduryje stovi politinė tarptautinio proletariato atstovybė ir vadovybė—Socialistinis Darbininkų Internacionalas. Kilęs iš tarptautinio darbininkų solidarumo pajautimo, Internacionalas turi tikslo derinti atskirų šalių darbininkų judėjimą, ir kas dieną, kiekvieną tarptautinės reikšmės klausimą sprendžiant, stovėti tarptautinio proletariato reikalų ir siekimų sargyboje. Tarptautinis darbininkų solidarumas būtų ore kabanti idėja, gražus šūkis, be didesnės reikšmės praktiškame gyvenime, jei Internacionalas ir tarptautinis darbininkų judėjimas neimtų jo už vadovą savo kasdieninėj kovoj, jei savo veiksmų nederintų su to solidarumo reikalavimais. Pasaulinis karas tik todel buvo galimas, kad darbininkų solidarumas nebuvo peržengęs valstybių sienų, nebuvo persvėręs tautinių ir rasinių skirtumų, nebuvo priešpastatęs, imperialistinių kapitalistų interesams, vieningus interesus tarptautinio proletariato.

Socialistinis Darbininkų Internacionalas, šių metų Gegužės Pirmąją dieną, tiesdamas gaires tarptautiniam darbininkų judėjimui artimiausiam laikui, pabrėžia, kad šiuo metu darbininkų judėjimas yra atsidūręs gynimosi pozicijoj. Visoj eilėj valstybių įsigalėjo juodžiausioji reakcija, vadinama fašizmu. Kitose šalyse tenka kreipti visas dėmesis fašizmo puolimui atremti. Kur reakcija negali smurtu įsiviešpatauti, ten ji siekia „teisėtomis" priemonėmis padidinti išnaudojimą, panaikinti ilgametės darbininkų kovos vaisius—8 valandų

darbo dieną, socialinį draudimą, bedarbių šelpimą, darbininkų sąjungų laisvę ir t. t. Virš viso to sustiprėjusi buržuazija vėl pradeda rengtis naujiems karams, ginklavimasis, nežiūrint visų dievobaimingai taikių kalbų, dideliais žingsniais varomas toliau. Tarptautiniam darbininkų judėjimui gresia pasikartoti 1914 metai. Ar darbininkų judėjimas yra pakankamai stiprus, kad prie to neprileidus? Tai yra klausimas, kurį kiekvienas sąmoningas darbininkas Gegužės Pirmosios proga turi sau pastatyti. Karo pavojaus pašalinimas tai yra tarptautinio solidarumo kvotimai.

Tuoj po karo darbininkų judėjimas, nors ir buvo suskilęs, bet šitas susiskaldymas, masių revoliucinio įkarščio pakilimo metu, nebuvo taip skaudžiai atjaučiamas, skilimas tuo metu neleido darbininkų judėjimui įgyvendinti savo siekimų visuomenės ūkio pertvarkymo srity. Dabar tenka gintis, tenka kovoti už išlaikymą jau įgyvendintų reformų, o fašizmo kraštuose tenka kovoti už pagrindines veikimo sąlygas, todel ir skilimas, silpninantis darbininkų atsparumą, dabar daug betarpiau, daug skaudžiau atjaučiamas. Prieiti prie vienybės, prie susijungimo visų politiniai organizuotų darbininkų po vieno Internacionalo vėliava, dabar yra vienas iš svarbiausių Socialistinio Darbininkų Internacionalo ir viso socialistinio proletariato uždavinių. Bet naivu būt tikėti, kad toks susijungimas su komunistais yra galimas tol, kol Rusijoj viešpatauja **komunistų diktatūra**. Todel tenka eiti prie susijungimo aplenkiant komunistų partijas, patraukiant į socialdemokratų eiles paskui komunistus sekusius darbininkus. Juo labiau reakcija puola, juo darbininkuose darosi didesnis vienybės noras. Gyvenimas rodo, kad komunistų judėjimas, vienur smarkiau kitur lėčiau, silpnėja, kartu su tuo socialdemokratų eilės visose demokratinėse šalyse auga. Gal tas kelias į darbininkų vienybę ir nėra trumpas, bet, viešpataujant Rusijoj kruvinai komunistų diktatūrai, jis yra vienintelis.

Paminėjome svarbesnius uždavinius, kurie šiuo metu stovi prieš tarptautinį darbininkų judėjimą. Tų uždavinių sprendimas pareina nuo atskirų kraštų darbininkų judėjimo pajėgumo savo bare priešo puolimą atlaikyti. Juo gausingesnis, sąmoningesnis ir revoliucingesnis darbininkų judėjimas atskirose šalyse, juo didesnius uždavinius gali sau statyti ir juos tesėti Soc. Darbininkų Internacionalas.

Velykų Margutis!

Šių metų velykoms Lietuvos neprašytieji geradariai „nudžiugino“ kraštą nauju savo „laimėjimu“, būtent: sutartimi su švedų degtukų sindikatu. Einant ta sutartimi Lietuvos diktatoriai atiduoda švedams 35 metams Lietuvos degtukų monopolį, o už tai gauna 60 milijonų litų paskolą iš 6% metinių ir emisijos kursu 93%. Tautininkų laikraščiai skelbia, kad toji paskola tai „tautos vadų“ nuopelnas. Aleksiška „Ūkininkų Vienybė“ džiūgauja, tikėdamies iš paskolos riebių kąsnių. Valdžios pienimi šliužai įkalbinėja kraštui, kad dabar prasidėsią tikrieji „ūkininkų gerovės“ laikai. „Naujoji era“ žada virsti „aukso era“. Vienas tik rūpesnis bekvaršina „tautos vadų“ galvas — kaip paskirstyti švediškus milijonus. Dar pinigai Kaunan neatvežti, o jau prasideda, kol kas dar tylios, varžytynės del skanesnių gabalų. Bet tai menkniekis.

Tūbelis, pasikalbėjime su žurnalistais apie sutartį su švedais, pažymėjo, kad **„mums suteiktos paskolos sąlygos yra tokios, kurios atatinka dabartinę tarptautinę padėtį“.** Žmogus, „tautiškai“ neapšviestas, galėtų pasiįdomauti, už ką gi atidavėme švedams degtukų monopolį? Paskolą gauname normalėmis sąlygomis, o tas **reiškia, kad švedams paskolos davimas pats savaime apsimoka.** Degtukų monopolis duotas švedams „magaryčioms“. Berods, ir Lietuva gauna magaryčių, būtent popierio fabriką ir švedų pasižadėjimą, kas met eksportuoti tam tikrą kiekį degtukų ir degtukų šiaudelių į užsienį. Bet degtukus, ir ypač degtukų šiaudelius, Lietuva ir taip eksportavo, švedai tik perims Lietuvos fabrikų prekybinius ryšius su užsieniais, o popieros fabrikas, turint galvoje aukštus Lietuvos muitus popieriui, kuriuos „tautos vadai“ pasižadėjo švedams dar labiau pakelti, duos tiems patiems švedams puikaus pelno.

Geros paskolos sąlygos, kuriomis giriasi Tūbelis, pažiūrėjus arčiau, neatrodo jau taip geros. Bet negalima kartu nepabrėžti, kad, atsižiūrint į mūsų „tautos vadų“ politinį kreditingumą, jos galėjo būti dar blogesnės. Paskolos sąlygos pareina ne vien tik nuo finansinės konjunktūros pasaulinėse rinkose, bet ir nuo paskolos prašytojo. Kruvinasis Voldemaras veltui klabeno užsienių bankų duris, paskolos jam, bent kiek prieinamomis sąlygomis, niekas nesiryžo suteikti. Tuo

Linksmos komedijos.

Daug kas sako, kad Lietuva biedna, atsilikusi, nuo Europos kraštų, kunigų ir „tautos vadų“ užjota ir tt. Lietuvos darbininkas, girdi, nežino kas tai yra profesinis pasaulio darbininkų judėjimas, nes Profesinių Sąjungų Internacionale Lietuva šiandien nefiguruoja. Lietuvos valstietis, pasak jų, sugrįžęs iš bažnyčios pirmiau suskaito ir pašeria tvarte eriukus negu savo locnus vaikus, ir daug, daug ką mums europiečiai prikiša. Bet jie klysta. Lietuvoj taip jau blogai nėra. Be to, jie nežino, kad mes turime tokius dalykus, kokių niekur kitur ir su žiburiu nesurasi.

Pavyzdžiui, imkime kad ir linksmas komedijas. Juk retai kur nors Europos cirke rasime už pinigus tai, ką mes Lietuvos piliečiai matom ir girdim veltui. Bet tie europiečiai žmonės yra be galo pavydūs ir dažnai mums atima paskutinę mūsų dūšios patieką. Būdavo pernai ir užpernai beveik kasdien skaitome „L. Aide“ smulkius aprašymus, kaip karininkai, padedami civylių, „tautos vadą“ neša ant rankų iš baliaus ir pasodina automobilin. Skaitai žmogus ir džiaugies! O ką jau bekalbėti apie tuos, kurie savo akimis matė tą ceremoniją ir savo ausimis girdėjo paties „tautos vado“ superbaritoną: „Visi mane labai myli, ant rankų nešioja, vien tik kvietkus ir grožybes man po kojų kloja“.

Tai paprasta, taip sakant, Užpalių kaimo dainelė bet mums labai linksma ir malonu buvo klausytis, kai ji 1927 metais skambėjo visuose Lietuvos miesteliuose, iš paties mūsų „tautos vado“ lūpų. Ji ramino mūsų širdis, buvo mūsų vienintėlė paguoda. Gal ir šiandien ta puiki melodija tebeliksmintų mus suvargusius valstiečius, jei ne tie pavydelninkai europiečiai. Sakysiu gal tai atsitiko ne iš blogos valios, gal europiečiai su visai ščyra intencija norėjo perduoti tą mūsų džiaugsmą saviesiems ir paraginti seną Europą pasekti mūsų lietuviškos „naujosios eros“ pavyzdį. Tačiau iš tų jų norų, jiems patiems išėjo nei blynas, nei ragaišis, o mums—tūžmastis. Suprantate, kuomet mes džiaugėmės iš „L. Aido“ aprašomų „tautos vado“ ant rankų nešiojimo ceremonijų, keli Europos laikraščiai ėmė ir parašė, kad: **„p. Smetona baliuose ant tiek nusigeria, kad savom kojom nebegali išeiti. Del to, visada blaivesnių svečių išnešamas į automobilį“.**

Tas parašymas mūsų džiaugsmą kaip kirviu nukirto, nes „L. Aidas“, visą laiką skelbęs apie „tautos vado“ nešiojimą ant rankų, nutilo, susičiaupė lyg toji

tarpu Tūbelis, pasigarsinęs „nuosaikiuoju" ir nuduodamas legališkumo šalininką, lengviau paskolos prisiprašė. **Paskola iš švedų tai yra užmokesnis Tūbeliui už Voldemaro nuvertimą.** Paskola reiškia, kad užsienių kapitalas yra linkęs tikėti žadamai įgyvendinti Lietuvos valstybės gyvenimo stabilizacijai, ir nors ir skaitydamies su dideliu riziku ir tvirtai nusitvėrę garantijų, bet visgi Lietuvos nebevengia. Tuo žvilgsniu švedų paskola turi ir politinės reikšmės.

Paskola, anot lietuviškų diktatorių, esą imama „Lietuvos ūkiui" kelti. Ir, iš tiesų, Lietuvos ūkis paskolos yra reikalingas. Paskolos kraštui reikia todel, kad be atodairos didinamos neproduktingos valstybės išlaidos (policija, šnipai, kariuomenė, biurokratizmas, „tautos vadų" vagystės ir t. p.) išpumpuoja iš Lietuvos valstiečio paskutinį laužtą centą. Šiais metais valstybės biudžetas 90 milijonų litų yra didesnis, negu 1927 metais. Milžiniška dalis iš tų 90 milijonų išeina visai neproduktingoms išlaidoms. Krašto skurdą didina dar sunkus krizis, kurį pergyvena šiais metais pasaulinis ūkis ir ypač žemės ūkio gamyba. Pakėlimas įvežamųjų muitų žemės ūkio produktams Vokietijoj, labai skaudžiai paliečia ir taip suvargintą ir nualintą Lietuvos žemės ūkį. Tose sąlygose paskola kraštui darosi būtina? reikalinga. Kai krašto šeimininkai, sunkaus krizio metu, nori išspausti iš krašto desėtkus milijonų litų daugiau, negu palyginamai geresniais metais tai buvo daroma, tai aišku, kad krašto ūkis turi, arba visai susmukti, arba turi ieškoti išsigelbėjimo užsienio paskoloj.

Bet vaikiška būtų tikėti, iš 60 milijonų litų paskolos, žymaus mūsų krašto ūkio pakilimo, nekalbant jau apie plačiųjų masių gyvenimo pagerėjimą. Juk tikrenybėj visi iš užsienio įgabenti pinigai išeis padidėjusioms valstybės išlaidoms padengti. Valdžia lups mokesnius iš gyventojų, o šie skolinsis užsienių pinigų tiems mokesniams mokėti. Prie didesnio valdžios taupumo, Lietuvos valstybės biudžetas galėtų būti daugiau negu 60 milijonų litų mažesnis, o tada ir užsienių paskola būtų kur kas naudingesnė, arba būtų galima ir be jos išsiversti.

„Lietuvos ūkis" susideda iš šimtų tūkstančių pavienių—ūkininkų, amatninkų, pirklių, pramonininkų ir k.—ūkių. Nuo to, kaip tiems pavieniams ūkiams sekasi verstis, pareina ir viso krašto ūkio būklė. Lietuvoje yra taip, kad vieni ūkiai geriau verčiasi, o kiti skursta puslaukinėse sąlygose. Stambieji žemės ūkiai ir pramonės įmonės Lietuvoje visokeriopai yra remiami. Lietuvos Bankas ir Žemės Bankas savais kreditais apdalija ne visus, bet tiktai turtinguosius ūkius. Šimtai tūkstančių smulkiųjų Lietuvos ūkių nesinaudoja jokiais palengvinimais, neprieina prie kreditų, neturi naudos nei iš pieninių, nei kitokių koperatyvų. Tie smulkieji ūkiai yra palikti savo jėgoms ir pono Dievo apveizdai. Jie daugiausiai ir skursta ir, kol tie smulkieji ūkiai nepakils, tol nepsgerės nė plačiųjų masių gyvenimas.

Kadangi Lietuvos diktatūros valdžia atstovauja tiktai turtinguosius gyventojų reikalus ir tiktai jų reikalus stengiasi patenkinti, tai nėra jokios abejonės, kad ir iš švedų gautoji paskola teks turtingiesiems ūkiams, o smulkieji ir biednieji ūkiai turės pasitenkinti kitų džiaugsmu. Pavyzdžiui, gali būti taip, kad visus 60 milijonų litų „tautos vadai" paskirstys tarp savųjų sėbrų—„ūkininkų vienybės", tautininkų, „vilkų", dvarininkų ir kitokių „tautiškų" padarų ūkių. Aišku, kad iš tokio paskirstymo smulkiesiems Lietuvos ūkiams nė kokios naudos nebūtų. O kitaip pinigus skirskyti ditkatūra, kuri remiasi smurtu ir papirkinėjimais, negali. Paskolų iš iždo ir iš žemės Banko davinėjimas užtenkamai jau yra įrodęs, kad prie kreditų turtingas dabar daug lengviau prieina, negu biednas.

Lietuvos žemės ūkis yra reikalingas kreditų, bet kreditų pigių. Lupikų apsėstas lietuviškas kaimas, jei ir gautų švediškų litų, vargiai iš to turėtų daug naudos. Iš kalbamos 60 milijonų litų paskolos valdžia gaus ne visus 60 milijonus, bet tiktai 93 nuošimčius. 7 nuošimčius suės bankai ir kapitalistai. Tokiu būdu iš 60 milijonų beliks tik apie 56 milijonus litų. 6 nuošimčius metinių reikės bet gi nuo visų 60 milijonų litų mokėti, taip pat ir grąžinti reikės visus 60 milijonų. Viską kruvon sudėjus paskola kainuos ne 6% metinių, bet mažiausiai 7%. Prie to dar reikia pridėti skirstymo išlaidas, taip jog Lietuvos ūkininkas švediškos paskolos be 8—9% metinių negalės gauti. Ilgametis 8—9% žemės ūkio kreditas ūkininkui, ypač atsižvelgiant į žemas žemės ūkio produktų kainas ir iš viso į produktų pardavimo sunkumus, būtų peilis. Valdžia, norėdama ūkininkams duoti pigių kreditų, turės pati primokėti. Kitaip sakant, turės padidinti ir taip sunkią mokesnių naštą.

---

rugienų šokuoklė vėlyvą rudenį ir tarytum įlindo į savo urvą žiemos poilsiui.

Lietuvos piliečiai nuliūdo, netekę linksmų komedijų, keikė europiečius ir kantriai laukė kas bus toliau, ką vėl mums linksmaus duos mūsų pilkas, apsiniaukęs lietuviškas gyvenimas.

Kiti, mažiau kantrūs piliečiai nerimavo. Būdavo suseis vieni pas kitus ir klausia:

— Kada gi mūsų „tautos vadas" vėl atvažiuos mus palinksminti ir mūsų „atsiklausti"? Juk lygiai prieš trejus metus jis buvo pas mus, atvežė glėbį proklamacijų ir, kaip šiandien atsimenu, kalbėjo: „Mano brangieji! Vyriausybė iškėlė sumanymą pataisyti konstituciją, pataisys ją ir **duos tautai patvirtinti. Atejus atsiklausimo dienai piliečiai tars savo žodį.** Tas žodis, tvirtindamas konstitucijos pataisymus duos kraštui gerą tvarką ir visiems geresnį ir lengvesnį gyvenimą".

— Bene tu tauta esi, kad nori jog jis su tavimi kokius nors reikalus turėtų? — nutraukė kitas kaimynas įsipolitikavusį.—Ana skaityk „L. Aidas" jau rašo: „Sebentiškio seniūnas sveikina „tautos vadą" ir žyčija jam laimingai ir linksmai mus valdyti". Ten vėl Pumpėnų viršaitis sveikina ir tą patį žyčija. O Pasvaliečių kaimo šauliai ne tik patį „tautos vadą" pasveikino, bet ir zelterio pabrikanto Variakojo, vadinasi, krašto apsaugos ministerio nepamiršo. Vot šitie vyrai tai ir yra mūsų „tautą". Jie nereikalauja, kad kas jų „atsiklaustų"—patys, kaipo „tauta", sveikina savo „vadą"!—

— Durnas ir jau, kaimyn!—įsikišo trečias.—Lietuvių tauta tai nėra nei Sebentiškio seniūnas, nei Pumpėnų viršaitis, nei tavo Pasvaliečių kaimo šauliai. Lietuvių tauta, jei nori suprasti, yra **visi Lietuvos gyventojai** lietuviai. Yra Lietuvoj ir žydu, ir rusku ir kitokiu, kurie yra Lietuvos piliečiai ir save net lietuviais skaito. Tai visa sudėjus ir bus mūsų tauta. O jei Smetona tautos neatsiklausė, kaip buvo prieš trejus metus iškilmingai pažadėjęs, jei savo žodžio netesėjo, tai jis nėra joks „tautos vadas"—jis tautos bijosi, kaip išpliektas šuva savo gaspadoriaus. Nes ir tas sutvėrimas, bėgdamas keliu pirma gaspadoriaus, nuduoda „vadą". Bet kai gaspadorius jam kailį gerai iškaršia, tai „vadas" bent tris dienas iš savo būdos nelenda. Skirtumas gal čia bus tik tas, kad šuva, anot prof. Dovydaičio, negalvoja pirmyn ir bijo tik tada, kai jau gauna į kailį, o Smetona bijo tautai pasirodyti, žinodamas iš anksto, kad gaus į kailį —

— Smagios pasakos,—atsiliepė senis, visą laiką

Ir sutartį su šedais darydama „tautos vadų" klika nepasidrovėjo begėdišku būdu užkrauti Lietuvos vartotojams naujų netiesioginių mokesčių. Būtent, degtukų akcizas patylomis liko pakeltas nuo 2 centų nuo dežutės iki $3^1/_2$ centų. Tūbelis giriasi, kad degtukų kaina pasiliekanti ta pati. Bet taip gali girtis tik toks valstybės vyras, kuriam liaudies centas nėra brangus. Padorūs ir atsakomingas valdžios atstovas, užuot didinęs patylomis degtukų akcyzą, būtų atpiginęs degtukų kainą. Tūbelis kitaip elgiasi. Didinti mokesčių naštą, taip, bet atpiginti plačiai vartojamą prekę, to iš Tūbelio tik neišmanėliai gali laukti. Sąryšy su sutarties sudarymu aiškėja iš dalies mūsų pramonės parazitiškumas. Švedų sindikatas, nors be riebaus pelno taip pat nedirbs, bet visgi sutiko atpiginti degtukų kainas po $1^1/_2$ cento nuo dežutės. Jei Tūbelis nebūtų pakėlęs degtukų akcyzo, Lietuvos degtukų vartotojų kišenėj **kas met būt pasilikę 800.000 litų**. Visa Lietuvos pramonė turi parazitišką pobūdį. Atsilikusi technika, žemas darbo mokesnis, ilgas darbo laikas, aukšti apsaugos muitai, aukštos įvairių sindikatų nustatytos dirbinių kainos, tai yra lietuviškos pramonės požymiai. Ypatingu parazitiškumu atsižymėjo degtukų pramonė, kurioje darbininkų atlyginimas yra kuo žemiausias. Buvo degtukų fabrikų, kurių savininkas buvo keliolikos šeimų kolektyvas. Ir visi tie parazitai puikiai gyveno. Švedų degtukų sindikatui, kurs Lietuvoj turėjo degtukų fabriką, už tai, kad fabrikas stovėjo be darbo, Lietuvos degtukų fabrikantai mokėjo kas met po 200 tūkstančių litų, tuo tarpu darbininkės degtukų pramonėj uždirba po 2 ir 3 litus per dieną. Įvedus monopolį, švedų sindikatas čiulps Lietuvos darbininką, o pelną gabensis į savo kraštą.

Kartu su įvedimu Lietuvoj degtukų monopolio, nauja, iki šiol negirdėta, rykštė kris ant Lietuvos darbininkų—racionalizacija. Iki šiol Lietuvos pramonėj tas žodis buvo svetimas. Racionalizacijos reiškia technikos ir darbo organizacijos tobulinimą ir koncentravimą gamybos moderniškose ir stambiose įmonėse. Pravedant racionalizaciją dalis darbininkų paprastai netenka darbo, nes jie yra pakeičiami mašinomis, arba, dėka padidėjusiai darbo eksploatacijai, darosi nereikalingi. Visuose kraštuose, kur pramonė racionalizavosi, bedarbių skaičius kuriam laikui didėja. Švedai greitu laiku žada racionalizuoti Lietuvos degtukų pramonę, o neteksiantiems darbo darbininkams žada laike 3 metų (!) duoti darbo popierio fabrike... Racionalizaciją pramonėj galima būtų sveikinti, jei ji nebūtų surišta su nedarbo didėjimu. Darbininkai tik būdami organizuoti galėtų blogąsias racionalizacijos pasėkas sušvelninti arba ir visai jų išvengti. Bet Lietuvoje apie organizuotą darbininkų gynimąsi, dėja, negali prie diktatūros ir kalbos būti.

Lietuvos fašistai, sudarę sutartį su švedais ir gavę paskolos, drąsiau galės rengtis prie liurbio Smetonos rinkimo į prezidentus. Dabar, kurį laiką, bus galima džiuginti lengvatikius ir papirkinėti reikalingus sau „ypatingus tautos atstovus".

Švedų kapitalistai, darydami sutartį, žino, kad daro ją su užgrobikais ir duoda pinigus Lietuvos okupantams, o ne teisėtai krašto valdžiai. Tikrasis krašto šeimininkas—liaudis, numetusi nuo savo sprando okupantų tautininkų jungą, turės pilną teisę pasiūlyti švedams skolą atsiimti iš „tautos vadų". Lietuvos liaudžiai šitoji sutartis nėra privaloma. Jei švedų kapitalistai rizikuoja, tai jau jų reikalas. Mūsų reikalas bus ne mūsų padarytos skolos nemokėti.

Ks. Sr.

Žemės ūkio sunkumai.

Iš nesenai buvusio Kaune Žemės Ūkio Rūmų atstovų suvažiavimo, Lietuvos visuomenė pirmą kartą per trejus metus su viršu išgirdo tiesos žodį apie žemės ūkio sunkumus ir mūsų ūkininkų vargus. Valdžios agentai vienaip vien visą laiką stengėsi kam tai įkalbėti, apie niekam nežinomus „gerumus", kokius fašistinės „naujosios eros" viešpačiai, su pačiu „vyriausiu vairininku" Smetona priešaky, esą Lietuvos ūkininkams atnešę. Tuo tarpu suvažiavę apskričių atstovai patvirtino visai priešinga. Jie visi nusiskundė del vargingos ūkininkų būklės. Visame krašte jaučiama didelė pinigų stoka. Visi beveik ūkininkai esą prasiskolinę vietos bankeliams, ar šiaip jau spekuliantams, kurie lupa milžiniškus, negirdėtus procentus, net po 50—70%metams! Tos paskolos, žinoma, visos yra trumpalaikės ir del to teismo antstoliai pasidarė kaimuose nuolatiniais svečiais, beveik kasdieną aprašinėja ir licituoja, jei ne to, tai kito ūkininko inventorių,

---

sėdėjęs ant prieždos.—Geresnės kaip seniau būdavo apie velnius pasakoja.

— Tu jau, tėve, per senas esi šitoms pasakoms,— mandagiai sudurnino senį antrasis kaimynas. — Mes čia apie politiką šnekam.

— O, del visako, vyrai, pasiųskime „tautos vadui" sveikinimą,—pridūrė po valandėlės antrasis kaimynas.—Matysite, kaip mes, Dūdų kaimo gyventojai, būsime „tauta".

— Siųsk ir pasiusk!—piktai nusispiovė kaimynai ir išėjo neatsisveikinę.

Už kelių dienų Dūdų kaimo gyventojas Baltras Keršys, eidamas iš valsčiaus, drebančiom rankom čiupinėjo „L. Aidą" ir nušvitusiom akim žiūrėjo į sekančias pirmame puslapy eilutes:

„Tautos vadą" sveikino.

„Dūdų kaimo gyventojų visuotinas susirinkimas sveikino „tautos vadą" Antaną Smetoną ir t.t."

— Linksma komedija, a ? — džiaugsmingai Keršys kumšterėjo pašonėn savo kaimynui ir sulankstęs „L. Aidą" įsibruko užantin.

— Linksmesnė, kaip vakar pas Daunarienę buvo, —pataisė kaimynas—Kai atėjo pristavas turto aprašyti, boba tik nusikvatojo: „Šit, sako, imk ponuli visus tris vaikus, atiduodu. Daugiau nieko neturiu"!—Taip ir išvažiavo ponas pristavas be dienpinigių.

Šiandien Lietuvoj tokių linksmių komedijų kiek tik norite.

Na ir tegul dabar pamėgina europiečiai atimti iš mūs džiaugsmą! Jiems greičiau akys pažaliuos, negu jie spės perskaityti „L. Aide" visus tuos „sveikinimus", kuriuos „tautos vadas" gauna iš seniūnų, viršaičių, šaulių, Keršių ir visų tų, kurie nori būti „tauta". Europietis greičiau pražils, negu jis suskaitys tuos visus Lietuvos vaikus, kuriuos našlės pasiūlė ir dar pasiūlys pristavams aprašinėti už nesumokėjimą mokesčių ir pabaudų!

Europiečiams su mumis nesusilyginti! Kalbėti, kad pas mus blogiau negu kitur, gali tik tas, kas neskaito „L. Aido" ir nesiklauso Kauno radio. Šiaip jau visi piliečiai gerai žino, kad mūsų gyvenimas malonus „tautos vadų" uždėta mums vergovė lengva, o linksmos komedijos, labai maistingos!

Kas tam netiki, tepasiklausis agronomo p. Tūbelio.

P. Litas.

gyvulius ir trobas su žeme. Kai kurių apskričių teismo antstoliai iš ūkininkų turto licitavimų susikrovė po kelias dešimtis tūkstančių litų kapitalo vien iš dienpinigių ir kelpinigų.

Iš Kedainių apskr. atstovo pranešimų sužinom, kad ten aprašytų pardavimui ūkių yra 700.000 litų sumai. Kretingos apskrity dar daugiau. Biržų apskr. valstiečių skolos siekiančios 15 milijonų litų. Kituose apskrityse tos pačios bėdos: skolos piauna, o pinigų nėra iš kur paimti. Javai pigūs, jei kas jų ir turi parduoti, mažai ką tegali užkišti. Fašistinė valdžia ūkininkams ne tik pagelbon neateina, neduoda ilgamečių kreditų įvedimui ūkio pagerinimų, bet šiemet dar žemės mokesčius pakėlė iki 17 milijonų litų! Anot „L. Aido", mūsų valstiečiai dar nėsą pasiviję kultūringųjų kraštų žemdirbių, kurie pratę kultūringai gyventi. Mūsų valstietis dar tebemintąs išrūgomis ir duona pamirkyta sacharinu pasaldytame vandeny. Jam dar nėsą reikalingi geresni rūbai, baldai, risorinis vežimas, nes jis dar tebevažiuojąs į bažnyčią mėšlo vežėtyse, klumpėm apsiavęs. Todel iš jo esą galima atimti visą uždarbį išlaikymui išprususios, „kultūringos" ponų valdžios ir jos agentų! Taip kalba ir taip daro šių dienų Lietuvos viešpačiai.

Nuo kaimo gerovės žymioj daly pareina ir viso krašto gerovė. Lietuvos žemės ūkis, kuris yra pagrindu viso ekonominio gyvenimo, nėra pergeriausiose sąlygose. Mūsų vadinamoji pirmos rūšies žemė, kokios nedaug teturime, nėra pirmos rūšies tikroj to žodžio reikšmėj. Kitur yra žemė, kuri nereikalauja didelių kapitalų ir didelio darbo, bet žymiai už mūsų našesnė. Jeigu pavyzdžiui, Argentinos, Š. Amerikos bei Kanados ūkininkas gali savo žemės ūkio produktus vežti pas mus ir juos žymiai pigiau parduoti, tai aišku, kad jų žemės ūkis stovi geresnėse sąlygose.

Prie gerų norų galima būtų ir mūsų krašte daug kas padaryti, bet reikia nuimti tie suvaržymai, kokius „tautos vadai" visam kraštui uždėjo. Mūsų valstiečių nusiskundimai del sunkios būklės visai teisingi. Per tiek metų mūsų žemės ūkis ne per vieną žingsnį nepagerėjo. Argi ne juokinga, kad Lietuvos alaus bravorininkai dar ir šiandien miežius salyklui gabenasi iš užsienio! Pats ž. ū. ministeris Aleksa patvirtino, kad užsieny su mūsų javais negalima pasirodyti. Už avižas, girdi, tegalima būtų gauti po 2 — 3 litus centneriui! Šitaip kalba žemės ūkio ministeris, kuris jau ketvirti metai „gerina" žemės ūkį ir valstiečius veda į „didingą ateitį!"

Priežastis, del kurios mūsų javai negali užsieny konkuruoti, yra ta, kad jie savo kokybe neatatinka užsienio reikalavimams. Buvo anais metais įsteigta Dotnavoj javų selekcijos (atrinkimo) stotis, turėjusi tikslą išvesti geras javų sėklas ir jomis aprūpinti valstiečius, bet fašistų laikais apie jos veikimą nieko nesigirdi.

Jei kuris valstietis ir turi tinkamų užsieniui javų, tai vis viena jis varčiamas parduoti įvairiems tarpininkams—spekuliantams pusdykiai. Nes pristatyti javus į elevatorių, kuris juos rūšiuoja ir paruošia eksportui, valstietis negali. Jis net neįsivaizdina, kaip galima būtų su vienu kitu vežimu javų iš Zarasų pasiekti Šiaulius (apie 200 klm.), kame randasi elevatorius. Arčiau javų rūšiavimo ir priėmimo punktų nėra. Utenoj vietoj elevatoriaus išdygo naujas kalėjimas. Nauji kalėjimai dygsta ir kituose miestuose ir miesteliuose.

Žemės ūkio per vieną dieną, suprantama, nepakelsi. Bet kai valdžia susirūpinusi tik savęs išsilaikymu, kai valstiečiams tik kalėjimus stato ir visokias „nenkas" samdo, kad jį sektų ką jis kalba ir ką skaito, kai jį apleidžia teismo antstoliais parazitais, kurie iš valstiečių vargų susikrauna sau milžiniškus kapitalus, tai tokiai valdžiai valstiečiai ne tik negali būti dėkingi, bet jie privalo stengtis tokią valdžią pašalinti.

Fašistinė „tautos vadų" valdžia savo spaudoj dažnai valstiečiams aiškina: — Kam, girdi, jums to seimo reikia? Juk seimas nei jūsų rugienų ars, nei su juo žabų vežimą atveši!

Toks „aiškinimas", be abejo, tik parodo, kaip valdžia begėdiškai tyčiojasi iš žmonių vargų.

Skirtumas tarp seimo ir dabartinės „tautos vadų" valdžios yra tas, kad **seimo valdžia būtų buvusi kraštui pigesnė 90 milijonų litų!** Be to, seimo valdžia visų žmonių rinkta, todel ji rūpinasi visų krašto gyventojų reikalais. Surinktus iš žmonių pinigus ji taip skirsto, kad kuodaugiausia tektų krašto ūkio ir kultūros reikalams.

O dabartinė „tautos vadų" valdžia tuos milijonus žmonių uždirbtų pinigų išleidžia: kalėjimų statymui, samdymui šnipų, žvalgybininkų, karo komendantams, cenzoriams, papirkinėjimui karininkų ir kitokiam gaivalui, kuris šią valdžią ginklu palaiko. Jei kiek dar atlieka, tai savo tarpe broliškai pasidalina „aukštieji" ponai, kurie save skaito pačios Apveizdos siųsti Lietuvą valdyti ir valstiečiams skūras bielyti.

Tai toks, tik paviršutinai pažvelgus, yra skirtumas tarp Seimo valdžios ir dabartinių „tautos vadų".

Kuomet grupė žmonių smurtu valdžią pagrobia, jai krašto gyventojai tik tiek terūpi, kiek ji gali iš jų pasipelnyti. Tokios savanaudžių grobuonių valdžios visas rūpestis—nepaleisti iš savo nagų grobio.

Kraštas sunkiai dejuoja, valstietis mokesčiais prislėgtas, atėjus pavasariui neturi už ką žagrės nusipirkti, o Kauno ponai ruošia balius, visokias iškilmes, Vytautų jubiliejus, švaisto milijonus ir gatvėn išėję šaukia: „Ekonominė krašto padėtis gera. Apie jokį ekonominį bankrotą negali būti kalbos!"

Jiems, be abejo, padėtis gera, nes jie po kelias dešimtis tūkstančių litų algos gauna. Bet tie, kurie tiems ponams algas turi uždirbti, yra kitokios nuomonės apie krašto ūkio padėtį.

Valstietis.

Žudymo režimas Lietuvoj.

Tokiu antgalviu Latvijos „Socialdemokrats" iš 27. IV š. m. įdėjo straipsnį, kuriame sako:

„Kariuomenė, šaulių organizacija (lygi mūsų aizsargiem), „Žvalgyba" (politinė policija), tautininkų partijos konspiratyvi organizacija „Geležinis Vilkas", teismai ir kalėjimai — tai yra tos priemonės, su kurių pagelba fašistai jau ketvirtus metus valdo Lietuvą.

„5000 „Žvalgybos" agentų—iš jų 1500 Kaune— sekioja visus „neištikimus" piliečius. „Žvalgyba" nesivaržo imti slapton tarnybon net 18 metų amžiaus vaikų, mokėdama jiems Judos algą — 300 litų (150 latų) į mėnesį. Todel nesunku suprasti, kokios demoralizuojančios reikšmės yra fašistinė diktatūra.

„Kalėjimai perpildyti socialdemokratų, liaudininkų partijos nariais ir komunistais. Savaime suprantama, kad į kalėjimus pradėjo žmonės nebetilpti, todel susirūpinta kalejimus statyti. Provincijoj įvairiose vietose pastatyti nauji kalėjimai[1]). Kauno apylinkėj devintasis fortas paverstas kalėjimu, kurio nekurenamuose, drėgnuose mūruose laiko tuos, kas išdrįso paskelbti badavimą ir protestuoti prieš žiaurų kalėjimo režimą. Tūlas Kauno universiteto docentas vienoj savo paskaitoji su dideliu sarkazmu yra pasakęs, kad dabartinė Lietuva turi kuo didžiuotis: kalėjimų ir suimtųjų skačiumi Lietuva užima pirmą vietą pasauly.

„300 socialdemokratų pūna kalėjimuose, kurių

[1]) Šiais metais fašistai paskyrė apie pusantro milijono litų naujiems kalėjimas statyti. „P". Red.

skaičiuje seimo deputatas d gas. Galinis ir 8 studentai (jų tarpe Pabaltės valstybių socialistų studentų sąjungos centro biuro buv. narys d-gas Šveikauskas). Galiniui ir Šveikauskui mirties bausmė pakeista katorgos kalėjimu iki gyvos galvos. Varnių koncentracijos stovykloj laikomas be teismo sprendimo seimo deputas d. Markelis. 400 socialdemokratų rado prieglaudą užsieny [1]).

„Pasišalinus pernai rudenį prof. Voldemarui, partijų stovis nepalengvėjo ir persekiojimai nesiliovė. Dabartinės ministerio pirmininko Tūbelio vyriausybės duotoji amnestija politinių nusikaltėlių nepalietė [2]).

„1929 m. rudenį socialdemokratų partija nors ir buvo legalizuota, bet jai neleidžia veikti. Kaune buvo leistas tik vienas kuopos narių susirinkimas — suprantama, dalyvaujant policijai. Provincijoj jokių susirinkimų neleidžia. Taip pat ir Lietuvos darbininkų jaunimo organizacijai „Žiežirbai" jau ketvirti metai neleidžia padaryti narių susirinkimo. Socialistų studentų organizacija „Žaizdras" renkasi universiteto patalpose, kame, dėka universiteto autonomijai, policija nedrįsta įlysti. Einant susirinkiman, susirinkimo vedėjas patikrina visų narių bilietus, bet tas vis viena neapsaugo susirinkimo nuo „žvalgybos" akių; dažnai pasirodo, kad tas ar kitas žaizdrininkas jau yra virtęs slaptu „žvalgybos" agentu.

„1929 m. gruodžio mėn. partija atnaujino leidimą savo centralinio organo „Socialdemokrato" (išeina kartą savaitėj). Griežta cenzūra kaip buvusi, taip ir pasiliko. Nevalia rašyti apie diktatūrą ir fašizmą kreipiant tuos žodžius į Lietuvą. Tuos žodžius galima vartoti tiktai rašant apie Italiją ir kitus kraštus. Rašant apie Lietuva galima vien tik išreikšti pageidavimą del atstatymo demokratijos.

„Policija, o ypač provincijoj, persekioja „Socialdemokrato" skaitytojus; darbdaviai tokius darbininkus atleidžia nuo darbo. Bet nežiūrint teroro, „Socieldemokrato" išparduoda po 1500 egz., podraug reikia žinoti, kad provincijoj vieną egzempliorių skaito 10 žmonių. Socialistinė mintis pasirodo stipresnė už diktatūrą.

„Laiškus percenzūruoja „juodasis kabinetas". Iš užsienių laikraščių (ir mūsų „Socialdemokrato") iškarpo visas tas vietas, kurios liečia fašistinę, diktatūrą Lietuvoj. Tuo tarpu Maskvos „Izviestijas" pardavinėja visose laikraščių kioskose. Lietuvos valdžia, del ginčio su Lenkija, nori demonstruoti savo gerus santykius su Sovietų Rusija. Tiktai dabar, besiartinant pirmąjai gegužės, kelioms savaitėms „Izviestijas" uždraudė pardavinėti.

„Profesinis darbininkų judėjimas ir toliau pasilieka uždraustas. Jau keli mėnesiai atgal dvi profesinės sąjungos įteikė prašymus įregistruoti. Į tai atatinkama valdžios įstaiga net jokio atsakymo nedavė.

„Lietuvoj yra 7 ligonių kasos. Valdyboj dalyvauja ir darbdavių atstovai, bet dauguma vietų priklauso socialdemokratams. Į ligonių kasas darbininkai moka 3% nuo savo algos, darbdaviai—2%. Valstybė nieko neprimoka. Įdomu pažymėti, kad renkant ligonių kasų vadovybę socialdemokratams valdžia draudė daryti susirinkimus, tuo tarpu komunistams leido. Matyt, ir Lietuvos politinė policiją išnaudoja komunistų skaldymo darbą saviems tikslams.

„Lietuvos diktatūra nesibijo visų biauriausių ir visų žvėriškiausių priemonių pavartoti, kad tik kaip nors išsilaikyti valdžioj. Bet prieš ją eina istorinė socialistinio judėjimo būtenybė. — Darbininkų klasė neišnaikinama, o draug su tuo neišvengiamas ir demokratinis bei socialistinis sąjudis. Be abejonės, ateis diena, kada Lietuvos darbo tauta pasiliuosuos iš fašistinių smauglių. Daryti viską, kad tą dieną juo greičiau prisiartintų, yra švenčiausi pareiga visų kraštų socialistų".

[1]) Tikras kalinių skaičius—socialdemoktatų, liaudininkų ir toms partijoms artimų 700 žmonių.

[2]) Amnestija yra tiktai projektuojama. Iki šiol tik atskiri asmenys buvo amnestuojami Smetonos „pasigailejimais".

„P". Red.

Laiškai ir Korespondencijos.

„Lietuvoj bedarbių nėra".

P. Valentinas Gustainis „L. Aide" iš IV. 8. padarė pakartotiną ekskursiją po Europą, nusidangino net į Šiaurės Ameriką ir visur rado šimtus tūkstančių ir net milijonus bedarbių. Tokios, demokratiškai tvarkomos valstybės, kaip Vokietija, Anglija, Čekoslovakija išmokančios milžiniškas pinigų sumas šelpimui bedarbių. Tuo atveju Lietuva esanti daug laimingesnė, nes Lietuvoj bedarbių nėsą ir visos kalbos apie bedarbius esančios opozicijos pramanytos.

Labai puiku! Tik gaila, kad už bedarbių „panaikinimą" p. Gustainis „gedimino" blekutės negaus. Mat, bedarbius Lietuvoj „panaikino" pats „tautos vadas" Smetona, jau pirmose savo karaliavimo dienose. O Musteikis ir su likusiais „tinginiais" apsidirbo. Dabar Lietuvoj bedarbių „nėra!"

„Nėra" bedarbių ne tik Lietuvoj. Jų „nėra" taip pat pat ir Vengrijoj, Italijoj, „nebuvo" Ispanijoj ir kituose fašistų valdomuose kraštuose. Vadinasi, dar vienas argumentas už supuvusį fašizmą: bedarbiai „išnyksta", kaip tik fašizmas kokiame nors krašte įsigali!

Imti nagrinėti tas priežastis, del kurių nedarbas, ypač po didžiojo karo, žymiai padidėjo, p. „L. Aido" redaktorius nė nemano. Jis tiktai nurodo Anglijos pavyzdį, kuri esanti klasiška parlamentarizmo šalis, o bedarbių priskaitanti apie pusantro milijono. Darbininkų partija eidama pernai valdžion žadėjusi nedarbą sumažinti, bet esą išėję priešingai — nedarbas Anglijoj dar labiau padidėjęs. Ir štai, girdi, tokia Anglija jau dešimt metų suka savo galvą kaip sumažinti bedarbių skaičių, tuo tarpu nedasiprotėja, kad tam receptas esąs pigų pigiausis: įvesk krašte grobuonių valdžią, panaikink darbininkų apsaugos įstatymus, pastatyk kiekviename miestuke po didžiulį kalėjimą alkaniems „nenuoramoms", atimk darbininkams valdžios paramą ir bedarbiai sulig ta diena išnyks!

Ponui V. Gustainiui vieton iš vėjo graibius argumentus apgynimui grobuoniškosios tautininkų valdžios, patartina būtų aplankyti Kauno m. valdybos būtų kolonijas, rytais pasivaikščioti apie turgavietę, praeiti palei Nemuną, apeiti visus Kaune esančius pabrikus ir pabrikėlius. Jei nori gali nuvažiuoti ir į Šiaulius, Panevėžį ir kitus miestus bei miestelius. Ten p. Gustainis tikrai pamatytų tokius dalykus, kurių jis sėdėdamas kabinete negali per savo fašistinius akinius įžiūrėti. Jei p. Gustainis, prieš rašydamas savo straipsnį būtų nuvykęs pradžioj balandžio m. į Telšius ir Kretingą, ten jis būtų radęs beslankiojančius būrius alkanų žmonių, kurie ten buvo suplūdę kaip tik išgirdo, kad bus statomas Telšių-Kretingos geležinkelis. Pagaliau laiko turėdamas p. Gustainis galėtų apsidairyti Lietuvoj ir apie tokias aplūžusias plytų dirbtuves, kuriose pavasariui išaušus darbas prasideda. Ten prie kiekvienos dirbtuvės kasdieną stoviniuoja minios darbininkų ir laukia darbo.

Yra Lietuvoj daug, daug tokių vietų, kurias aplankęs p. Gustainis galėtų priskaityti dešimtis tūkstančių nė kiek už save neblogesnių žmonių, bet nė kaip negalėtų suprasti, kaip ir iš ko tie žmonės gyvena, kuo jie maitinasi. Iš jų jis išgirstų koks yra Lietuvoj

darbas ir nedarbas ir kokios tie žmonės yra nuomonės apie „tautos vadus“ ir apie jų paklusnų tarną p. Gustainį.

Imti po litą už eilutę ir pliaukšti niekus, kad bedarbiai tik demokratiniuose kraštuose sutinkami, o fašistiniuose jų „nėra“—labai lengva.

Bet nelengva Lietuvos darbininkui, kai jam fašistinė valdžia atėmė žmogaus ir piliečio teises, kai darbininko nesaugo jokie įstatymai, kai darbdavys jį išmeta gatvėn kada tik užsinori ir kai valdžia darbininkams neduoda jokios paramos.

Jei vasaros metu Lietuvoj nedarbas taip aštriai nejaučiamas, tai čia nėra joks fašistų nuopelnas. Pavasarį žemės ūkio darbininkai senu papročiu iš Lietuvos būriais vyksta į Rytprūsius ir Latviją vasaros darbams. Miestų darbininkų daugelis pritilpsta prie statybos ir kitų sezoninių darbų. Bet rudenį jie vėl visi lieka be darbo ir per žiemą badauja. Fašistinės valdžios nuopelnas čia gali būti tik tame, kad ji uždraudė darbininkams organizuotis ir statyti darbdaviams reikalavimus. Tuo būdu darbininkai priversti dirbti už juokingai mažą atlyginimą, nieko negali susitaupyti žiemai.

Dar tenka pažymėti, kad del nepakenčiamų gyvenimo sąlygų, kas met iš Lietuvos emigruoja į P. Ameriką ir kitus kraštus apie 20.000 darbininkų.

Tačiau nedarbo Lietuvoj tas nepašalina, nes kasmetinis žmonių prieauglis žymiai prašoka emigruojančių skaičių.

Bedarbių Lietuvoje „nėra“ tiems, kam pelninga yra jų nematyti. Tas bedarbių „nebuvimas“ Lietuvoj visokiems besočiams pabrikų ir dirbtuvių savininkams duoda galimybę numušti darbininkų uždarbį, arba juos išmesti iš pabrikų ir dirbtuvių ir samdyti kitus, per pusę pigesnius. Stambiems buožėms tas duoda pasirinkti geriausį žemės ūkio darbininką už 200—300 litų metams, o Gustainių tipo fašistų šunims už panašias pasakas — riebų mėsos kąsnį. **Proletaras.**

„Rytas“ šiaukiasi komendanto.

Pereitame „Pirmyn“ nr rašėme apie neteisingą, lietuvius darbininkus ir tarnautojus skriaudžiantį, Klaipėdos krašto direktorijos parėdymą del Klaipėdos Kr. pilietybės įgijimo. Einant tuo parėdymu darbininkai ir tarnautojai, gyvenantieji Klaipėdos Kr. ir kilę iš D. Lietuvos, yra padaromi antraeiliais piliečiais, kurie tik mokesnius mokės, o viešosiomis teisėmis negalės naudotis. Šitoks Kl. Kr. direktorijos reakcingas žygis šį kartą taiko ne tik į darbininkus ir tarnautojus, bet skaudžiai paliečia ir tautinius bei valstybinius Lietuvos interesus Klaipėdos krašte. Klerikalinis „Rytas“ stengiasi savo 90 nr. nuduoti pasipyktinusį tuo direktorijos parėdymu ir kviečia „tautos vadus“ nepasigailėti bizūno Klaipėdos visvokiečiams. Taigi, Klaipėdos Kr. ir Kretingos apskr. budeliukas Liormanas ir kyšių didvyris Merkys kviečiami ginti lietuvių darbininkų ir tarnautojų teises! Puikūs gynėjai. Klerikališkasis „Rytas“ norėtų užginčyti direktorijos parėdymo teisėtumą, bet taiko pro šalį. **Direktorijos parėdymas yra visai teisėtas bet neteisingas.** Einant Klaipėdos Seimelio priimtu įstatytu ir Smetonos sušmikiotu savivaidybių „įstatymu“ direktorija visai teisėtai galėjo tokį parėdymą išleisti ir joks Liormanas ar Merkys **teisėtomis** priemonėmis nieko direktorijai negali padaryti. Berods, smurtu direktoriją gal ir galima suterorizuoti, bet iš to naudosis vien tik tie patys visvokiečių šovinistai. „Rytas“ ir jo dievobaimingi pasekėjai turėtų ne komendanto šauktis, bet paskelbti kovą Smetonos savivaldybių „įstatymui“. Bet apie tą „Rytas“ užmiršta. Lietuvos klerikalai visai patenkinti yra, kai D. Lietuvoj darbininkams ir tarnautojams yra atimtos pilietinės teisės (federacija bankrot), prieš Smetonos šaikos sauvaliavimą jie nedrįsta ir nenori protestuoti, pasitenkindami komendantų siundymu ant Klaipėdos Kr. direktorijos. Prie tos progos dar kartą matome tikrą Lietuvos klerikalų veidą. Dievobaimingi jėzuitai iš „Ryto“ abazo, pasivadinę del svieto akių „demokratais“, perstato kaipo atviri liaudies teisių priešai.

Abejotina ar „tautos vadai“ išdrįs prieš reakcingą direktorijos parėdymą protestuoti. Reikėtų begėdiškų akių, kad, atėmus biednuomenei pilietines teises, reikalauti tiems beteisiams pilietinių teisių Klaipėdos krašte. Iki šiol fašistų spauda nieko dar tuo reikalu ir neprasitarė. Ir ką gi gali pasakyti tikrieji direktorijos parėdymo kaltininkai tautininkai, apie nuosavą gėdą? Negi paseksi Gogolio puskarininkio žmoną ir imsi pats saukaitį lupti.

Lietuvos liaudis su okupantų reakciniu savivaldybių „įstatymu“ niekada nesutiks ir negali sutikti. Kova del visų pilietinių teisių bus tęsiama tol, kol visi Lietuvos suaugę gyventojai bus pilnateisiai savo krašto piliečiai. O tą pasieksimė tik nusikratę „tautos vadų“ smurto viešpatavimo. Iškovoję demokratišką tvarką D. Lietuvoje tuo pačiu panaikinsime ir reakcingą Klaipėdos vokiškųjų šovinistų parėdymą, nukreiptą prieš Lietuvos darbininkus ir tarnautojus. *G. P.*

Žemės ūkio ministerio Aleksos atidengimai.

Po to, kai Žemės ūkio rūmų suvažiavime, apskričių atstovai pasisakė del sunkios ūkininkų būklės ir aštraus krizio, kokį dabar pergyvena Lietuvos ūkis — fašistų oficiozas „L. Aidas“ colinėm raidėm pirmame puslapy paskelbė:

„Ekonominė krašto padėtis gera. Apie jokį ekonominį bankrotą negali būti kalbos!“

Ne veltui, matyt, „L. Aido“ redaktorius **Valentinas Gustainis** važinėjo Italijon. Ten jis išmoko meluoti grynai fašistiškai; sakyk, kad juodas yra baltas ir bus baltas, nežiūrint, kad tūkstančiai žmonių tvirtinių priešingai!

Nors „L. Aidui“ meluoti ne naujiena, tačiau šiuo kartu jo melas pasirodė perdaug jau begėdiškas net pačiam žemės ūkio ministeriui **Aleksai**, kurio autoritetu „L. Aidas“ tą melą buvo parėmęs. Todel Aleksa savo laišku redakcijai p. Gustainį mandagiai susarmatijo ir pareiškė, kad „L. Aido“ aukščiau minėtas šūkis neatatinkąs tikrinybę. Iš kur p. Aleksai atsirado noras melą pavadinti melu, sunku pasakyti.

Pernai žiemą „L. Žinių“ korespondentas iš Žemaitijos rašė:

„Vasarojaus 80—90% žuvo. Duona pas daugelį baigiasi. Gyvulių pašaras pasibaigė. Bet žmonės pas mus tyli. Girdėt kai kas jau pusbadžiu gyvena, o yra šeimų kurios senai nieko neturi — badauja. Bet tyli... Seneliai ir silpnieji pamažu tyliai numiršta, juos žmonės palaidoja ir tyli... O ką besakyti apie badaujančius gyvulius?“

Kai šitokias šiurpulingas žinias spausdino minėtas dienraštis, žemės ūkis ministeris Aleksa užsienio spaudos atstovams pasakojo:

„... Krašto ekonominė padėtis labai gera. Ižde kelios dešimtis milijonų litų pertekliaus. Mūsų ūkininkai labai patenkinti esama padėtimi, tyli ir gerėjasi“.

Šiandien tas pats ministeris Aleksa skelbia spaudoj, kad 1928—1929 metais Lietuva pergyveno tokius blogus metus, kokių dar nebuvo nuo pat 1867 metų. O kokie buvo tie 1867 metai, senieji patys atmena,

jaunieji žino apie juos iš metraščių ir senųjų žmonių pasakojimu: **Lietuvoj žmonės tada badu mirė**

Kodel ministeris Aleksa pernai **sąmoningai melavo** ir tikrą padėtį, komendantų ir cenzorių pagelba, nuo visuomenės **slėpė** ir tik šiandien prisipažįsta? O gal jo fašistinė sąžinė atbudo? Mat, sako kai kada ir piktadario sąžinė atbunda, bet tas „sąžinės atbudimas“ nė kiek nemažina jo padarytų piktadarybių.

Jei pernai ir užpernai nebūtų Lietuvoj šeimininkavę karo komendantai, žvalgyba, cenzoriai, jei visuomenė būtų buvusi laisva, nebutų Lietuvoj pasikartoję 1867 metai, **nebūtų žmonės badu mirę**. Savaime suprantama, kad derliaus gerumas ar blogumas neparelna nuo vienokios ar kitokios valdžios. Bet valdžios pareiga skubiai gelbėti nelaimės ištiktas sritis. Fašistinė valdžia ne tik pati nesiskubino gelbėti nederliaus ištiktų sričių, bet griežtai draudė apie tai kalbėti ir rašyti, draudė visuomenei organizuoti nukentėjusiems pagelba.

Šiandien p. Aleksa atadengė tai, ką jis pernai ir užpernai slėpė. O ką jis šiandien slepia? Šimtai ūkininkų šiandien licituojami už skolas, už „draugiškus vekselius“, o p. Aleksa tik nusišypso: girdi, ne tie, tai kiti ūkininkaus—žemė nedirbta neliks! Lietuvis netekęs ūkio emigruoja į Brazilijos gyvatynus, o vokietys pusdykiai nusipirkęs Lietuvoj žemę ūkininkauja.

Ir tas dedasi „tautiškos vyriausybės“ laikais!

Valstietis.

Vienas iš daugelio „didžių darbų“.

Kad lengvlau būtų galima žmones suvedžioti, lietuviškieji fašistai visus savo, anot Smetonos, „didžius darbus“ mėgina dažyti tautinėmis lietuviškomis spalvomis ir skirti „tėvynės labui“. Bet kuomet netikėtai tos spalvos nublunka tai pasirodo, kad „didieji darbai“, skirti buvo visai kitokiai intencijai, nieko bendra su tėvyne neturinčiai.

Prieš metus su viršu Kauno ir provincijos fašistiniai laikraščiai garsiai skelbė, apie susidariusią „Lietgaro“ B-vę, su generolu Žukausku priešaky. Pradžiai toji bendrovė įsigijo du laivu, „tautos vadai“ ant tų laivų iškėlė mūsų trispalves vėliavas ir majestotiškai pareiškė, kad tai būsiąs „tautiško laivyno“ gruntas!

„Pirmyn“ tam fašistų šmugeliui nepatikėjo ir pernykščių metų 5 n-ry atvirai pasakė, kad **jokio „tautiško laivyno“ nėra, nes toji bendrovė sudaryta užsienio spekuliantų, nudažyta lietuviškomis spalvomis ir pridengta seno generolo širma.**

Kauno fašistai ir jų pakalikai Vilniaus krašte už tokį pasisakymą gavo progos mus pulti, girdi, tai esąs „Lietuvos šmeižimas“.

Šiandien „Lietgaro“, atseit „tautiškojo laivyno“ paslaptis jau visiems aiški—„Lietgaro“ bendrovę sudaro: Rabinavičius, Bramsonas, Brigeris, Kovarskas, Čechavičius ir k., na ir gen. Žukauskas. Visi jie yra kitataučiai ir ne Lietuvos piliečiai (apart Žukausko).

Jau net krikščioniškasis „Rytas“, kurį vargiai kas išdrįs pavadinti „Lietuvos šmeižiku“, pasipiktinęs sako, kad: **„Lietgar“ yra visai nelietuviška bendro- ir ne lietuvių vedama.** Svarbiausis asmuo toj bendrovėj ne gen. Žukauskas, bet **Rabinavičius**. Gen. Žukauskas tik yra „Lietgaro“ pirmininkas ir reikale gina bendrovės reikalus, ją kur reikant atstovauja, pasirašo vekselius ir t.t.“

Kokiu būdu ir kokiais sumetimais tas mūsų buvęs „gerbiamas“ senis į tą svieto perėjunų šutvę įsipainiojo, sunku pasakyti. Bet nėra abėjonių, kad jam senatvėj dar teks smarkiai čiaudėti.

Reikia turėt galvoj dar ir tas, kad svieto perėjunas Rabinavičius yra artimas sušaudytojo šnipo gen. Kleščinskio sėbras ir lygiai kaip Kleščinskis, yra daug pasitarnavęs „tevynės labui“. Dabar Rabinavičių, už „nuopelnus tėvynei“, kaipo svetimšalį tremia iš Lietutos. Tie jo „nuopelnai“ be abejo yra dideli, nes kitaip, kas gi būtų išdrįsęs „tautiško laivyno“ kūrėją ištremti!

Tai šiteip atrodo fašistų skelbiami „didieji darbai“, kai nuo jų pradeda luptis tautiškieji dažai.

Kiekvienas svieto perėjūnas, nors ir svetimos valstybės šnipas, jei tik jis pasivadina „tautininku“ šiandien Lietuvoj yra „savo žmogus“ ir naudojas visokiomis privilegijomis.

Girdėt, ši aferistų šaika, po priedanga fašistų išgarsinto „tautiško laivyno“ yra ir iš mūsų žmonių išgavusi nemažai pinigu, kuriuos, tikriausia, teks peržegnoti.

Fašistinė tautininkų valdžia ne tik pati kraštą plėšia, bet ji ir visokius svieto perejūnus mielu noru priima pas mus pasiganyti.

S.

Raseiniečių vargai.

Pas mus Raseiniuose fašistinės erkės kruvinai ėda darbininkų sprandus.

Kai burmistru liko uždėtas kruvinas šuva **Adolpas Jodka**, žinomas dar iš krikščionių valdymo laikų, tai darbininkas nė pasisukti į miesto valdybą negali. Papildymui fašistų kišenių uždėjo butų mokesnius. Daugelis darbininkų neturi darbo. Tokie ne tik negali butų mokesnių mokėti, bet ir tai dienai duonos kąsnio neturi. Kuomet toks biednas darbininkas ateina į valdybą ir paprašo atleisti nuo mokesnio, tai Jodka, kaip vilkas pasiutęs, rėkia ir grąsina visus pasodinti į kalėjimą!

Krikščionys Jodkai, kaipo geram šuniui, buvo dovanoję sklypą žemės, kurį vėliau, kaipo neteisėtai įgytą, Valst. liaudininkų valdžia buvo atėmusi. Bet po perversmo tą sklypą jam vėl padovanojo, kad tik gerai ėstų darbininkus. Netekę kantrybės darbininkai žada Jodką kaip blakę sutrėkšti.

Ne mažesnis darbininkų ėdikas—šuva polic. **Liutkus**, kuris yra žvalgybos vald. Vaičiulio dešinioji ranka. Taip pat ne mažai žmonių yra suėdęs polic. **Mockus**, kuris del aukšto ūgio vadinamas „sieksniniu“.

Mokyt. **Jonuškevičius**, kuris už paleistuvavimą su savo auklėtinėmis, yra išvytas iš gimnazijos, „pavasarininkų“ susirinkimuose vietoj paskaitos apie „Kristaus penkias ronas“, apsiputojęs rėkia, kad visus „plečkaitininkus“ esą reikia išžudyti. Jis apsimetęs dideliu „patriotu“ ir būdamas šauliu, šnipinėja pastarųjų tarpe, tikėdamasis, kad tuo užsitarnaus ir vėl bus priimtas į gimnaziją mergarčių tvirkinti. Tas degeneratas žilis už panašius darbus jau ankščiaus buvo išvytas iš Panevėžio, Keidainių ir Šiaulių gimnazijų. Dabar jis yra didelis tautininkas, „patriotas“ ir ką tik sušnipinėjęs šaulių tarpe įskundžia žvalgybai.

Valdininkų tarpe yra labai įkirus šnipas stud. **Žagminas**, kuris taip pat jau ne vieną yra suėdęs.

Mes darbininkai ir valstiečiai bijomės, kad netekę kantrybės, be laiko nepradėtumė tų šunų po vieną knapsinti.

M. Z—fa.

Laiškas iš Rygos.

(Medžiaga istorijai)

Kada pirmieji lietuviai pasirodė Rygoj ir tapo nuolatiniais gyventojais, sunku pasakyti. Bet chronikose minimi lietuviai jau Rygos kūrimosi pradžioj. Didesnis gi skaičius lietuvių čia atsirado XIX šimt-

mečio pabaigoj. O masinis plūdimas prasidėjo prieš 1905 metų revoliuciją ir po revoliucijos, ir kas kart vis daugėjant, tęsėsi iki pat didžiojo karo.

Iš kurio Lietuvos krašto buvo linkę daugiau emigruoti į Rygą, procentais sunku nustatyti, bet daugiausia tai buvo aukštaičiai iš pakuršio, siekiant Panevėžio, Vilkmergės, Utenos rajonus. Mažiausia buvo žemaičių (kūrėsi Liepejuj) ir beveik nieko iš Suvalkijos. Emigracijos žvilgsniu neatsiliko ir Vilniaus kraštas. Paskatinti aukštaičių ėmė traukti į Rygą ir vilniečiai, ir per kelius metus prieš karą, Rygą užliejo bangos tamsiausio lietuviško elemento — vilniečių.

Amerikai pasiekti reikėdavo pinigų, sumanumo ir net rizikos, todel ten emigruodavo tik gyviausis ir energingiausis elementas, plius politinius ir pasišalinusius nuo kareiviavimo. Tuo būdu į Amerika emigravo žmonės ne tik ieškodami geresnių pragyvenimo sąlygų, bet ir tie, kuriems įkirėjęs buvo tuometinis caro valdžios režimas. Kas kita emigrantai į netolimą Rygą: dauguma jų pėsti ateidavo sotesnės duonos ieškoti. Kitokių intencijų jie neturėjo. Savo daugumoj jie būdami tamsūs, kunigų apglušinti, tokiais pat liko ir Rygoj. Surambėjęs ir dvasioj sustingęs lietuviškas elementas nepajėgė išsijudinti iš savo snaudulio. Nežiūrint, kad Ryga buvo vienas iš gyviausių ir stipriausių darbininkų judėjimo centrų, lietuvių tas judėjimas nepatraukė. Pavyzdžiui po 1905 metų revoliucijos, prasidėjus smarkiai vystytis organizaciniam darbui, iš kelių dešimtų tūkstančių lietuvių, Socialdemokratų partijoj, visuose keturiuose Rygos rajonuose (Baltijos, Aleksandro vartų, Raudondauguvio ir Torenkalno) tebuvo vos keliolika teoretinių kuopelių. Tokiame Raudondauguvio rajone, kur vien „Provodniko" pabrike iš 12 tūkstančių darbininkų beveik du trečdaliai buvo lietuvių (daugumoj merginų ir moterų), tebuvo vos pora Dumšos vadovaujamų kuopų. Bet už tai bažnyčios išaugo net dvi. Būtų dygusi jau ir trečioji. (Raudondauguvy), bet užėjęs karas, visus juodvarnių planus sugriovė.

Beveik visi Rygos vežikai, garadavikai (policininkai) prieš karą buvo lietuviai. Nemažai jų būta ir „ochranos" (žvalgybos) bei žandarų tarpe. Kaipo mažiau kultūringi ir nesusipratę, lietuviai darbininkai dažnai atsidurdavo streiklaužių rolėse. Iš to viso gal ir susidarė latviuose specifinės pažiūros į lietuvius ir kilo brolių neapykanta. Latvio akyse, lietuvis buvo paskutinis žmogus. Vardas lietuvis („leitis") buvo tapęs paniekos ir koliojimosi žodžiui. Daug lietuvių, ant kiekvieno žingsnio niekinami, pradėjo slėpti savo lietuvišką kilmę. Skeberdis virto „Škerbergu", Pelanis — „Pilanu", Lazdynas — „Lagzdiniu", Varnauskas — „Wronewskiu" ir t t. Tačiau šitaip „pasislėpti" pavyko nedaugeliui. Savo daugumoj jie vis viena pasiliko ištikimi lietuvybei, nors toji „lietuvybė" pasireikšdavo daugiausia čirpiančioj armonikoj ir girtų pabalinių dainų garsuose. Tradicinis „leitis", kaip buvo taip ir pasiliko koliojimose žodžiu. Negelbėjo nė **Aronių Matiso** įrodinėjimai ėjusiame prieš karą dienrašty „Dzimtenes Wēstnesis", kad lietuviai yra „brahliu tauta" ir juos esą reikia vadinti „lietuviešiais". Nepakeitė to žodžio sąvokos nė „Lietuvių—Latvių Vienybės Draugija"—„leitis" tebėra gyvas. Tiktai dabar latviai į lietuvius truputį savo pažiūras pakeitė ir tą žodį vartoja jau nebe piktumui, bet pasigailėjimui išreikšti. Keiksmažodis „leitis" dabar virto: „nabaga leiši" (vargšai lietuviai). Vargšai todel, kad duodasi jodomi smurtininkams „tautos vadams", kad nepajėgia savo mažos valstybėlės patys tvarkyti.

Ne mažai Rygos lietuvių kolonija davė ir inteligentų. Ir nors jie visi buvo kilę iš darbininkų, bet darbininkų klasė iš jų nieko nelaimėjo. Atskaičius vieną kitą, visi tie „inteligentai" nusekė ant kunigų pavadžio, arba nuėjo ištikimai tarnanti „ciesoriui ir matuškai Rusijai".

Sugriuvus caro sostui ir kūriantis nepriklausomai Lietuvai, tie inteligentai beveik pirmieji išgirdo „tėvynės balsą" ir per klebonijų rekomendacijas pradėjo būriais traukti į jų seniau apspiaudytą ir neapkenčiamą Lietuvą. O ten, kunigams padedant, įsitrynė į šiltas ir pelningas vietas.

Ką Lietuva iš tų „inteligentų" pelnė, mes tuojau pamatysime.

Vienas iš stambesnių rygiečių tipų yra dabartinis Klaipėdos gubernatorius **Merkys**. Jis būdamas Rygoj ne tik nenorėjo nieko bendro su lietuviais turėti, bet ir į Lietuvos pusę pažvelgus tą vyrą drugys krėtė. Kaipo garadaviko sūnus, jis yra nuo tėvo paveldėjęs ypatybę **kyšius imti**. Kyšiais visą laiką Merkys verčiasi ir Lietuvoj. Ima net tokias palyginamai mažas sumus, kaip, pavyzdžiui, 250 dolerių, kuriuos Merkys, būdamas Kr. Aps. ministeriu, paėmė iš nuteisto 8 metams s. d. kalėjimo Pauliko giminių ir tą kalinį paliuosavo. Galiu suminėti krikščionių demokratų šulą **Bistrą** (liepojietis), kuris tik dėka gruodžio perversmui išsisuko nuo kaltinamųjų suolo. Toliau seka buv. Kauno komendantas garsusis **Mikuckis**, už nušovimą atsarg. karininko Dirsės atsipirkęs su pusmečiu kalėjimo. Notarai Jurgis Linartas ir Petras Labanauskas, kaipo garsūs vagys, Smetonos „pasigailėti" ir paleisti iš kalėjimo. Laurinaitienė pavogusi iš užs. reikalų ministerijos 3000 dolerių, net visai kalėjiman nebuvo atsisėdusi. Manau, tam kartui pavyzdžių užteks. Iš jų pakankamai aišku ką Ryga davė Lietuvai.

Dabar pažiūrėkime, ką Ryga davė mums rygiečiams lietuviams.

Rygoje pirmoji lietuvių draugija buvo „Aušra". Bet kadangi apie ją spietėsi aukščiau minėto tipo gaivalas, tai toji draugija su visu savo turtu pateko į lenkų rankas. Lenkų kaltinti čia netenka, nes patys lietuviai prie to privedė. Teko kurti naują „Pašalpos" draugiją, kuri vėl buvo paskaityta pirmoji lietuvių draugija. Ši draugija turėjo apščiai narių ir gana stambią pinigų sumą. Bet kas kart vis labiau patekdama kunigų globon, vos nesusilaukė „Aušros" likimo. Ir tik senųjų narių-kūrėjų dėka, šiaip taip išsilaikė. Tačiau kunigams ir jų bernams, kaip pavyzdžiui Macevičiui ir Ulinui pradėjus savotiškai šeimininkauti, senieji nariai netekę kantrybės iš valdybos pasitraukė. O tuomet jau prasidėjo tikras „kūrybinis" darbas, nuvedęs draugiją iki bankroto. Kaip tik tuo laiku latviai buvo pasiūlę pašalpiečiams pirkti dabartinio Dailės teatro rūmus, palyginamai už nebrangią kainą — 25 tūkstančių rublių. Kasoje tuomet pinigų buvo ir lengvai galėjo tą turtą įsigyti. Bet jiems ne tas rūpėjo. Karui užėjus, pinigai žlugo ir draugija liko be nieko.

Beveik tuo pačiu laiku kita lietuvių draugija „Žaislas", vadovaujama žinomo „parmazono" škaplerių biznierio L. Jakavičiaus, gavusi iš latvių rangovo Upīšio pasiūlymą, buvo besiruošianti statyti modernišką laudies namą—teatrą, bet karas viską išardė. Jei ne būtų užėjęs karas, tas apsukrus dviveidis biznierius tikrai būtų pastatęs.

Šiandien net gėda prisiminti, kad tokia didžiulė lietuvių kolonija Rygoje, per kelias dešimtis metų nesugebėjo nieko sukurti. Nėra pastogės net kur tam kartui susirinkti.

O tas dar kartą parodo mūsų lietaviškąjį ištižimą.

Danta.

Ats. Redaktorius ir leidėjas: Stasys Dainauskas. Spaustuvė „ZORZA" Vilniuje.